3-7-56

ལེའུ་ང་དྲུག་པ། ཚད་པའི་འཁྲུ་བ་གསོ་བ།

ГЛАВА 56 ЛЕЧЕНИЕ ПОНОСА ЖАРА

དེ་ནས་ཡང་དྲང་སྲོང་རིག་པའི་ཡེ་ཤེས་ཀྱིས་འདི་སྐད་ཅེས་གསུངས་སོ། །ཀྱེ་དྲང་སྲོང་ཆེན་པོ་ཉོན་ཅིག །

Затем снова мудрец-риши Ригпей Еше (*rig pa'i ye shes)* молвил: «О, великий мудрец-риши, слушай же!

རྒྱ་ནད་ཚད་འཁྲུ་རྒྱུ་རྐྱེན་དབྱེ་བ་དང་། །རྟགས་དང་བཅོས་ཐབས་རྣམ་པ་བཞི་ཡིས་བསྟན།།

Тропическая болезнь понос жара (*tshad 'khru*) объясняется в четырёх темах: причины и условия, классификация, симптомы и методы лечения.

རྒྱུ་རྐྱེན་མེ་དྲོད་མི་སྙོམས་ཆུང་བ་ལ། །དྲོད་རླངས་ཆེ་བའི་ཡུལ་སར་ཆུ་མང་འཐུངས། །ཟས་ཚོད་མ་ཟིན་ཤ་རིད་ཤིང་ཐོག་འབྲུ། །བཅུད་མེད་ཟས་ཀྱིས་མེ་དྲོད་ཕྱིར་ལ་བཏོན། །ཕྱི་ཡུལ་དྲོད་རླངས་ཆེ་བས་མཆིན་ཚད་སྐྱེས། །ལུས་ཀྱི་ཆུ་ཁམས་ཐུར་བསྐྱོད་འཁྲུ་བར་འགྱུར།།

1 Причины и условия. Когда тот, у кого огненное тепло слабое и неровное, оказавшись в жаркой и очень влажной местности, пьёт много воды, не соблюдает меру питания, ест непитательные продукты такие как тощее мясо, фрукты и зёрна, то огненное тепло сдвигается наружу, внешние жара и влажность порождают жар печени, а жидкости тела устремляются вниз и оборачиваются поносом.

དབྱེ་བ་རླུང་མཁྲིས་ཁྲག་དང་བད་ཀན་བཞི།།

2 Классификация. Существует четыре [разновидности] от лунг, от трипа, от крови и от бекен.

དེ་རྟགས་སྙིང་ག་རྩིབ་ལོགས་བཤང་ལམ་ཟུག །ལུས་སྟོམ་ཁོང་པ་སྦོ་ཞིང་ཟས་མི་འཇུ། །མ་སྨིན་ཆུར་འབྱམ་སྨིན་པ་དེ་ལས་ལྡོག །

3.1 Их симптомы: боли в области сердца, подреберье и в анусе, слабость в теле, вздутие живота, пища не переваривается. [Пока болезнь] не созрела, понос водянистый, а созрев, наоборот.

རླུང་གྱུར་ལྦུ་བ་སྒྲ་བཅས་བུར་ཁུ་འདྲ། །ཆུར་འཁྲུ་སྐབས་སུ་འགག་ཅིང་གོང་བུར་འབྱུང་། །གཟེར་ཞིང་ཁ་སྐམ་བ་སྤུ་ལྡང་བ་ཡིན། །མཁྲིས་གྱུར་སེར་ནག་སྐྱོ་ལ་དྲི་མ་ཆེ། །བཤང་ཁ་ཚ་ཞིང་ལུས་རྔུལ་སྐོམ་དད་ཆེ། །ཁྲག་གྱུར་ཁྲག་ཏུ་འཁྲུ་ཞིང་གཞང་ཁ་འབྲུལ། །བད་གྱུར་སྐམ་འབྱར་གཉིད་ཆེ་ཡི་ག་འཆུ།།

3.2 В случае лунг звучно [извергаются] пенистые массы, похожие на сок сахарного тростника, то слабит водой, то каловые массы задерживаются, в них появляются комочки; возникают боли, сухость во рту, «гусиная» кожа. В случае трипа [каловые массы] горчично-зелёные, с сильным запахом, жжение в анусе, потливость, сильная жажда. В случае крови — понос с кровью, изъязвления в области ануса. В случае бекен — [массы] сухие и липкие, сильная сонливость, отвращение к пище.

བཅོས་ཐབས་མ་སྨིན་དང་པོའི་དུས་ཉིད་དུ། །ནང་ནུབ་ཆུ་ཚན་བཏུང་ཞིང་སྨྱུང་བར་བྱ། །སེ་འབྲུ་བིལ་བ་ད་ཏྲིག་ཟུར་པ་སྣ། །ཨ་རུའི་ཐང་གིས་སྨིན་བྱེད་འཁྲུ་བ་གཅོད། །བཤང་འགྲིངས་བྱི་ཏང་ག་དང་འབྲས་བུ་གསུམ། །པི་པི་ལིང་བསྐོལ་ཁྲུས་བཏང་ནི་རུས་དྲང་། །འབྲས་སམ་ཕྱེ་ཐུག་སྣ་སྤྱོད་ཐན་པ་དང་། །ལུག་དང་བ་ལང་སྐམ་སའི་ཤ་གསར་དང་། །དར་གསར་ཆང་གསར་བསྐོལ་གྲང་མེ་དྲོད་སྦྲུར། །ཟས་སྤྱོད་བསིལ་དྲོད་མཉམ་ཞིང་ཟས་ཚོད་བཟུང་། །སླ་སྣང་བོང་ང་དཀར་པོ་བིལ་བ་སྣ། །ཤིང་ཀུན་དུག་མོ་ཉུང་ཁུ་བསྡུས་འཇམ་བཏང་། །བིལ་བ་ཨ་རུ་སླ་སྣང་བ་ལེ་ཀ །དོང་ག་བསྐོལ་གྲང་ཁུ་བ་བླུད་པར་བྱ། །འཁྲུ་བ་མ་སྨིན་མི་བཅད་ཉེས་པ་ཆེ། །སྟོབས་ཆུང་ཟས་སྤྱོད་གཟབ་ཅིང་བཏང་སྙོམས་བཞག །

4.1 Методы лечения. В начале, пока [болезнь] ещё не созрела, нужно по утрам и вечерам пить кипяток, следует поголодать. Отвар из *se ‘bru*, *bil ba*, *da trig*, *zur pa* , *sga* и *‘u su* доводит [болезнь] до созревания и останавливает понос. Если кал застревает дают слабительное из вскипячённого отвара *byi tang ka*, *‘bras bu gsum* (три плода) и *pi pi ling* и выводят клизмой нируха. В соответствии с состоянием огненной теплоты прибегают к каше из риса или муки со специями, такими как *sga*, свежей баранине, говядине, [мясу животных] из сухих мест, свежему дару или чангу, охлаждённому кипятку. В питании и образе жизни охлаждающего и согревающего должно быть поровну, питание должно быть в меру. Следует давать смягчающий сгущённый отвар *gla sgang*, *bong nga dkar po*, *bil ba*, *sga*, *shing kun*, *dug mo nyung* или охлаждённый отвар *bil ba*, *‘u su*, *ba le ka, dong ga*. Незрелый понос нельзя останавливать — это очень вредно. При малой силе [болезни] нужно, соблюдая осторожность в питании и образе жизни, выравнивать [состояние больного].

རླུང་སྦྱར་བིལ་བ་སྒ་དང་པི་པི་ལིང་། ། བུ་རམ་ཏིལ་མར་སྦྱར་བཏང་འོ་དྲོན་བླུད། ། མཁྲིས་སྦྱར་དུག་མོ་ཉུང་དང་བོང་ང་དཀར། ། འབྲས་ཁུ་སྦྲང་དང་སྦྱར་ལ་བླུད་པར་བྱ། ། བོང་ང་དུག་མོ་ཉུང་དང་བ་ལེ་ཀ ། བིལ་བ་གླ་སྒང་འབྲས་ཁུ་སྦྲང་སྦྱར་བླུད། ། ཁྲག་སྦྱར་ཏིལ་ནག་ཀ་ར་རའི་འོ་མ། ། ཡང་ན་ཙན་དན་འབྲས་ཁུ་སྦྲང་སྦྱར་བཏང་། ། ཧོང་ལེན་སྐྱེར་ཤུན་རྒྱ་སྐྱེགས་པི་པི་ལིང་། ། སྨན་མར་འབྲས་ཀྱི་ཐུག་པ་སྦྱར་ལ་བཏང་། ། བད་ཀན་ལས་སྦྱར་བིལ་བ་ཨ་རུ་ར། ། སྒ་དང་གླ་སྒང་བསྐོལ་བའི་ཁུ་བ་བླུད། ། པ་ཏྲ་གླ་སྒང་བིལ་བ་མོན་ཆ་ར། ། སྒ་དང་ཨུ་ཤུ་བུ་རམ་དར་བཅས་བྱིན། ། བཅོས་རྗེས་གཅིན་མང་བཤང་བ་ཉུང་ལ་སྲ། ། ཕྱིན་གྱི་སྒྲ་ཐོན་ཟས་འཇུ་ནད་བྱང་རྟགས། ། ཟས་དང་སྤྱོད་ལམ་གཟབ་པས་འཚོ་བར་འགྱུར། ། ཞེས་གསུངས་སོ༎

4.2 В случае лунг назначают *bil ba*, *sga, pi pi ling* с бурам и кунжутным маслом, поить тёплым молоком. В случае трипа — следует поить рисовым отваром с *dug mo nyung, bong nga dkar* и мёдом или рисовым отваром с *bong nga dkar*, *dug mo nyung*, *ba le ka*, *bil ba, gla sgang* и мёдом. В случае крови дают черный кунжут с сахаром и козьим молоком или *tsan dan* с рисовым отваром и мёдом, а также рисовую кашу, заправленную лечебным маслом из *hong len*, *skyer shun*, *rgya skyegs* и *pi pi ling*. В случае бекен — поить отваром *bil ba*, *a ru ra*, *sga* и *gla sgang*; давать состав из *pa tra*, *gla sgang*, *bil ba*, *mon cha ra*, *sga*, *‘u su* и бурам вместе с даром. После такого лечения мочи становится больше, а кала — меньше и он густеет. Когда появляются звуки отхождения газов, пища начинает

перевариваться — это признаки утихания болезни. Соблюдайте осторожность в питании и образе жизни — и [больной] поправится.» Так сказано.

བདུད་རྩི་སྙིང་པོ་ཡན་ལག་བརྒྱད་པ་གསང་བ་མན་ངག་གི་རྒྱུད་ལས་ཚད་པའི་འཁྲུ་བ་གསོ་བའི་ལེའུ་སྟེ་ལྔ་བཅུ་རྩ་དྲུག་པའོ།། །།

Это пятьдесят шестая глава «Лечение поноса жара (*tshad pa'i 'khru ba*)» из «Сущности амриты — восьмичленной тантры тайных наставлений».

перевод с тибетского на русский: Анастасия Теплякова